

# DE L'EDUCACIÓ ESPECIAL A L'EDUCACIÓ ORDINÀRIA: UN RECORREGUT PROFESSIONAL

Jaume Femenias Llull  
Mestre d'educació primària

**L'**objectiu d'aquest article no és fer una crònica de la situació de les escoles sinó mostrar com la meva experiència en l'educació especial ha contribuït -contribueix- en el meu treball diari, actualment, com a mestre de primària. Evidentment, no tinc solució per a molts problemes que avui dia tenim a les escoles, però com a professional, sí reconec que hi hauria vies, camins que afecten fonamentalment el professorat, a nosaltres els mestres, i no l'alumnat, al qual sempre li són atribuïts els problemes quan no aprenen.

Des que vaig acabar la diplomatura de Magisteri en l'especialitat de Ciències Socials ara fa 24 anys, l'educació al nostre país ha sofert grans canvis i a primera vista sembla que a les escoles hi ha hagut una transformació important de les estructures organitzatives i els plantejaments curriculars. I dic a primera vista perquè aquestes transformacions a vegades són més superficials que profundes, i, malgrat ara es parla molt de l'adequació del currículum al context (des del projecte curricular d'etapa i el projecte educatiu de centre), del treball col·laboratiu, d'investigació i reflexió sobre la nostra pràctica, etc., el cert és que sovint he tingut la sensació que amb la LOGSE s'ha canviat poc. La inèrcia, la passivitat, els prejudicis, les rutines arrelades, la manca de coordinació, un sentiment funcional ferm (amb els inconvenients que el propi sistema protegeix), el fer mèrits... són característiques que he pogut observar i viure als centres on he treballat, coexistent amb mestres que actuen en positiu, que es plantegen la seva feina, a vegades aïllats o diluïts

en un entorn mediocre. Tanmateix, he de dir que les paraules anteriors no són gratuïtes, pens que determinades pràctiques, estructures organitzatives i actituds impedeixen l'atenció a la diversitat i, en conseqüència, augmenta el fracàs escolar i es legitimen les desigualtats entre subjectes. Per tal d'esbrinar alguns d'aquests camins m'he plantejat respondre una sèrie de preguntes com si d'una entrevista es tractés, i en les respostes intent mostrar què he après treballant en l'àmbit de l'educació especial i com aquest aprenentatge experiencial, a partir de la reflexió, m'ajuda a plantejar la meva tasca quotidiana com a tutor d'aules ordinàries. Preguntes que aniran filades segons el meu recorregut professional: primer com a mestre en un centre d'educació especial, després com a mestre d'aula d'educació especial en un centre ordinari, a continuació com a mestre de suport en centres ordinaris per, finalment, aterrar al meu treball actual com a tutor d'un grup de primària amb una clara diversitat d'alumnes.

### Quins records apareixen en la meua memòria dels anys que vaig treballar en un centre específic?

A finals dels 70 i a principis dels 80, fora d'algun cas molt excepcional, l'educació especial estava concentrada a centres específics. Era un moment en què es dedicava molta energia a la socialització, a la reivindicació del ser plenament reconeguts per part de l'Administració.

Per descomptat, cap dels mestres havíem rebut formació sobre infants amb problemes. Uns anys després es va organitzar per primera vegada un curs de pedagogia terapèutica amb un programa molt complet pel que fa a continguts però insuficient en el nivell docent: els mestres, i a la vegada alumnes del curs, que treballàvem en els centres específics -alguns d'ells en el seu primer any d'experiència- vàrem impartir els temes corresponents al "dèficit" atès a la nostra escola.

D'altra banda, va ser una època d'un marcat voluntarisme, de creure en el que fèiem i també d'una gran implicació per part de les famílies.

### Què pensava aleshores de la integració d'infants i joves amb deficiències?

En aquell moment s'emprava el terme "deficiències" per tractar alumnes amb algun problema. Resulta evident la connotació negativa i limitadora d'aquesta paraula però es va haver d'esperar fins a l'any 1990 amb l'aparició de la LOGSE per poder parlar de "necessitats educatives especials", posant l'accent en l'atenció que precisen aquests alumnes per desenvolupar al màxim les capacitats

que tenen.

Tot i ser conscients de les dificultats -la manca de formació dels mestres, les infraestructures inadequades, l'adaptació a un entorn menys protector...- teníem molt clar que en alguns casos havíem de plantejar la seva integració a centres ordinaris, a vegades amb l'entrebanc afegit de l'oposició familiar.

### Què em va produir el pas de l'educació especial en centre específic a l'educació especial en centre ordinari?

En primer lloc vaig haver de superar la desagradable sensació de ser considerat un especialista, em semblava molt gran el repte de convèncer els mestres d'una manera determinada d'entendre la integració, la manca d'informació alimentava falses expectatives. De fet, abans es funcionava amb aules tancades, el grupet d'alumnes sempre era el mateix i la relació amb la resta quedava reduïda a alguna sortida i al temps d'esbarjo.

Una qüestió a destacar és la referent als equips multiprofessionals: he de dir que mai no n'he conegut cap de complet, la manca de recursos humans és un dèficit que arrossegam des del començament de l'aplicació de la Llei d'Integració.

En una etapa posterior les aules es varen anar obrint i els alumnes hi assistien només per a determinades tasques unes estones cada setmana. Això suposava un esforç de coordinació amb els mestres d'aula (el concepte de tutor no estava tan definit com ara) respecte a seqüenciació de feines,



### MENÚ DIARI

Ctra. Manacor - Inca, km. 9  
Tel. 971 83 02 46  
07520 PETRA

### BATEJOS - NOCES COMUNIONS MENJARS D'EMPRESA



materials... Va ser aquí quan vaig aprendre que els bons resultats depenen molt més de les persones - la seva actitud- que no d'altres factors com espais, materials...

### **De mestre de pedagogia terapèutica a mestre de suport: què hi vaig trobar de diferent? què es mantenia igual?**

Es mantenia igual la dependència d'unes valoracions i uns diagnòstics per plantejar la feina amb determinats alumnes i a vegades l'actitud exclouent

cés d'aprenentatge. Sovint els mestres ens cansam, ens perdem, ens sentim insegurs i poc valorats, ara bé, tot això s'hauria de poder superar posant en primer pla les necessitats dels alumnes. Un altre aspecte que valor molt de la meva experiència en educació especial és la capacitat de flexibilitat entesa en el sentit més ample: reconèixer com a positiva la diversitat dels alumnes, agrupar-los puntualment en funció de criteris adequats, revisar les dinàmiques que s'estableixen.

En tercer lloc vull fer menció d'un principi que



***El canvi de mestre de pedagogia terapèutica a mestre de suport implica reconèixer un estil de feina diferent. La pressió de ser considerat especialista que tracta un infant deixa pas a la possibilitat de prendre part efectiva d'un equip docent que treballa amb un grup d'alumnes ja diversos per ells mateixos.***

i distant per part d'alguns tutors. En canvi apareixia una diferència fonamental: la nostra feina es podia contextualitzar completament, formaria part del pla de treball del grup classe, els alumnes amb necessitats educatives especials podrien veure més potenciades les seves capacitats i més reduït el paper del dèficit.

Amb la LOGSE la figura del tutor es veu molt més reforçada i, per tant, amb unes funcions molt més definides i, entre elles, té especial importància la de coordinar totes les intervencions sobre tots els seus alumnes.

El canvi de mestre de pedagogia terapèutica a mestre de suport implica reconèixer un estil de feina diferent. La pressió de ser considerat especialista que tracta un infant deixa pas a la possibilitat de prendre part efectiva d'un equip docent que treballa amb un grup d'alumnes ja diversos per ells mateixos.

### **Quins són els entrebancs que he viscut de prop per donar resposta a l'alumnat amb necessitats educatives especials?**

Els podria resumir en tres: manca d'implicació d'alguns tutors que consideraven que les necessitats educatives especials eren cosa meua, manca de flexibilitat en l'organització i funcionament de les aules, i finalment, massa temps d'espera -a vegades més d'un curs- per obtenir un diagnòstic. Ara he d'atendre la diversitat: què m'ha aportat la meua experiència en el món de l'educació especial?

En primer lloc destacaria una aportació que consider fonamental: el protagonisme ha de ser de l'infant, ell ha de ser el subjecte actiu del seu pro-

sovent resulta obvi i, per això mateix, podem oblidar: no es pot donar res per fet. En el món de l'educació especial és inevitable fer-se preguntes constantment, cercar estratègies, seqüenciar dificultats... Com a tutor em serveix molt aquest punt per fugir d'una falsa i tampoc desitjable homogeneïtzació, per intentar establir passos entre el que saben i el que haurien d'arribar a saber.

### **Quins són, al meu entendre, els grans reptes que té l'escola per atendre la diversitat de l'alumnat?**

Probablement es poden reunir en un, *reflexionar* conjuntament sobre la nostra tasca.

Resulta obvi, però l'escola ha d'*acceptar sense complexos la diversitat* d'alumnat, fruit d'una realitat social diversa.

Hauríem de *renunciar a les formes rígides de funcionament*. Concepcions com "la meua classe, el meu grup, la meua aula, el meu material...", no fan més que tancar possibilitats molt més positives i productives en termes de resultats: fluïdesa de moviment d'alumnes dins un mateix cicle, agrupaments flexibles, investigació...

Atendre la diversitat adquireix sentit de forma plena dins el marc d'un *projecte educatiu* de centre amb uns projectes curriculars reals consensuats per tot l'equip docent.

L'escola ha de creure en el que fa, els mestres ens queixam de no ser prou valorats però a vegades nosaltres mateixos no ho feim.